

หัวข้อวิจัย	การศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และเชิงวัฒนธรรมของอารยธรรมล้านนา (พะเยา แพร่ น่าน) และสุโขทัย (กำแพงเพชร สุโขทัย)
ผู้ดำเนินการวิจัย	ผศ.ดร. พิรมาลย์ บุญธรรม, ดร. อรอนงค์ ทองมี, ดร. โสรัจจ์ วิสุทธิแพทย์, ผศ.ดร. อธิรุช ฉายศิริโชติ, ผศ.ดร. จิรานุช โสภา
หน่วยงาน	โรงเรียนการเรือน มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ปี พ.ศ.	2560

งานวิจัยเรื่อง การศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และเชิงวัฒนธรรมของอารยธรรมล้านนา (พะเยา แพร่ น่าน) และสุโขทัย (กำแพงเพชร สุโขทัย) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของอารยธรรมล้านนา (พะเยา แพร่ น่าน) และสุโขทัย (กำแพงเพชร สุโขทัย) ใช้วิธีการวิจัยเชิงผสมที่การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และเชิงวัฒนธรรมของอารยธรรมและการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง จากผลการวิจัย พบว่า

ศักยภาพเพื่อการรองรับการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และเชิงวัฒนธรรมของอารยธรรมล้านนา โดยมีประเด็นด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ด้านคุณค่าและความสำคัญทางวัฒนธรรม ด้านการต้อนรับของประชาชนในท้องถิ่น และด้านการบริหารจัดการ ในพื้นที่ 5 จังหวัดเรียงลำดับจากค่าคะแนนจากมากไปน้อย ได้แก่ (1) อุทยานประวัติศาสตร์เมืองสุโขทัย (2) กว๊านพะเยา/อนุสาวรีย์พ่อขุนงำเมือง (3) พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติรามคำแหง (4) อุทยานแห่งชาติศรีสัชชนาลัย และ (5) วัดภูมินทร์ จ.น่าน ทั้งนี้ในส่วนของข้อมูลเชิงคุณภาพ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดสุโขทัยและกำแพงเพชรนั้นเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ควรค่าแก่การอนุรักษ์ เรียนรู้ ในส่วนของการต้อนรับของประชาชนในท้องถิ่นนั้น เจ้าหน้าที่และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตลอดจนคนในท้องถิ่นต้องการให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ซึ่งหน่วยงานในหลายภาคส่วนทั้ง การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) และองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (อพท.) นั้นมีการรณรงค์และพัฒนาให้กลายเป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยวทั่วทั้งจังหวัด สอดคล้องกับการบริหารจัดการของภาคส่วนจังหวัดที่เน้นการประชาสัมพันธ์และแสวงหากิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ๆ บนพื้นฐานของทรัพยากรที่จังหวัดมีอยู่เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจภาคการท่องเที่ยวให้ขยับตัวสูงขึ้น ส่งเสริมให้คนในชุมชนร่วมกันรักษาสิ่งแวดล้อมอีกทั้งเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของตน

Topic of Research	Study of the potential of historical and cultural attractions of Lanna (Payao, Prae, Nan) and Sukhothai civilizations (Kampangpetch, Sukhothai)
Researchers	Asst. Prof. Piramal Buntham, Ph.D. Onanong Thongmee, Ph.D. Sorat Wisutthipaet, Ph.D. Asst. Prof. Teeranuch Chysirichote, Ph.D. Asst. Prof. Chiranut Sopha, Ph.D.
Agency	School of culinary art, Graduated School
Year	2017

Research on study of the potential of historical and cultural attractions of the Lanna (Payao, Prae, Nan) and Sukhothai civilizations (Kampangpetch, Sukhothai) aims to study the potential historical and cultural attractions that these civilizations contain. A mixed method research approach will be taken to collect quantitative data by using the potential assessment form of historical and cultural attractions of the civilizations and qualitative data collection from semi-structured interviews. The research result found that:

The potential to support tourism of historical and cultural attractions of Lanna civilization having the assessment on the ease of access attractions, facilities, environment of attractions, cultural value and significance, the hospitality of local people and management in 5 provinces was sorted in descending order which included (1) Sukhothai historical park (2) Kwan Phayao/King Ngam Meuang Monument (3) Ramkhamhaeng National Museum (4) Si Satchanalai National Park and (5) Wat Phumin, Nan province. However, in terms of qualitative data, most tourists think that attractions in the Sukhothai and Kampangphet provinces are historically significant areas which are worthy of conservation and learning. In terms of the hospitality of local people, officers and involved people, including local people, want more tourists to visit. Agencies from various sectors including the Tourism Authority of Thailand (TAT) and Special Development Area for Sustainable Tourism (Public Organization) (DAT) have promoted and developed tourism throughout the province

and have created a city of tourism according to the management of the provincial sectors focusing on public relations and the pursuit of new tourism activities. This pursuit has been based on using existing provincial resources which have stimulated the economy to move higher, encourage people in the community to protect the environment and participate in managing attractions in their own communities.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์ในการให้คำปรึกษาและให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์จากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยในการติดต่อประสานงานกับผู้วิจัยอย่างมีประสิทธิภาพเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือ ให้ข้อเสนอแนะ ในการทำวิจัยครั้งนี้

สุดท้ายขอกราบขอพระคุณคณาจารย์ นักวิจัย และทุกท่านที่มีได้เอื้อนามที่ได้มีส่วนร่วมในการทำวิจัยครั้งนี้ให้เสร็จสิ้นสมบูรณ์ด้วยดี

คณะผู้วิจัย

2560

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญ	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ขอบเขตการวิจัย	5
คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
ตอนที่ 1 แนวคิดเรื่องศักยภาพและการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว	8
ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์	14
ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	15
ตอนที่ 4 ประวัติอาณาจักรล้านนา สุโขทัย และล้านช้าง	18
ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	34
กรอบแนวคิดในการวิจัย	41
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	42
พื้นที่ใช้ในการวิจัย	42
การสำรวจทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว	43
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	44
การเก็บรวบรวมข้อมูล	44
เครื่องมือในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	44

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	46
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	47
สถิติที่ใช้ในการวิจัย	47
บทที่ 4 ผลการวิจัย	48
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ	48
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ	93
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	120
สรุปผลการวิจัย	120
อภิปรายผล	124
ข้อเสนอแนะ	125
บรรณานุกรม	126
บรรณานุกรมภาษาไทย	126
บรรณานุกรมภาษาต่างประเทศ	128
ภาคผนวก	129
ภาคผนวก ก	129
ภาคผนวก ข	136
ภาคผนวก ค	139
ประวัติคณะผู้วิจัย	142

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
4.1	ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของ วัดศรีโคมคำ จังหวัดพะเยา	49
4.2	ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของ วัดติโลกอาราม จังหวัดพะเยา	51
4.3	ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของ กว๊านพะเยา/อนุสาวรีย์พ่อขุนงำเมือง	53
4.4	ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของ หอวัฒนธรรมนิทัศน์ จังหวัดพะเยา	55
4.5	ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของ ศูนย์วัฒนธรรมไทลื้อ จังหวัดพะเยา	57
4.6	ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของ วัดพระธาตุจอมแจ้ง จังหวัดแพร่	60
4.7	ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของ วัดพระธาตุช่อแฮ จังหวัดแพร่	62
4.8	ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของ คุ้มเจ้าหลวง จังหวัดแพร่	64
4.9	ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของ วัดพระธาตุแช่แห้ง จังหวัดแพร่	66
4.10	ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของ วัดภูมินทร์ จังหวัดน่าน	69
4.11	ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของ วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร จังหวัดน่าน	71
4.12	ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของ แหล่งเตาเผาและเครื่องเคลือบบ้านบ่อสวก จังหวัดน่าน	73
4.13	ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของ บ่อเกลือ อ.ปัว จังหวัดน่าน	75

ตารางที่		หน้า
4.14	ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของ อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร (วัดพระแก้ว วัดพระธาตุ)	78
4.15	ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของ อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร (วัดช้างรอบ วัดสิงห์)	80
4.16	ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของ อุทยานประวัติศาสตร์เมืองสุโขทัย	83
4.17	ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติรามคำแหง จังหวัดสุโขทัย	85
4.18	ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของ อุทยานแห่งชาติศรีสัชนาลัย	88
4.19	ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของ อุทยานแห่งชาติศรีสัชนาลัย	90
5.1	ศักยภาพเพื่อรองรับการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และ เชิงวัฒนธรรมของอารยธรรมล้านนา	121

สารบัญญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	ดินแดนรอบล้านนา	19
2.2	อาณาจักรของล้านนา	32
2.3	กรอบแนวคิดในการวิจัย	41
4.1	แผนภูมิแห่งแสดงศักยภาพภาพด้านการท่องเที่ยว จ.พะเยา	59
4.2	แผนภูมิแห่งแสดงศักยภาพภาพด้านการท่องเที่ยว จ.แพร่	68
4.3	แผนภูมิแห่งแสดงศักยภาพภาพด้านการท่องเที่ยว จ.น่าน	78
4.4	แผนภูมิแห่งแสดงศักยภาพภาพด้านการท่องเที่ยว จ.กำแพงเพชร	83
4.5	แผนภูมิแห่งแสดงศักยภาพภาพด้านการท่องเที่ยว จ.สุโขทัย	92
4.6	โบราณวัตถุ	93
4.7	อนุสาวรีย์พ่อขุนงำเมือง	94
4.8	กว๊านพะเยา	94
4.9	ป้ายบอกทางในแหล่งท่องเที่ยว	95
4.10	เมืองเวียงลอ	95
4.11	หอวัฒนธรรมนันทน์	96
4.12	วัดศรีโคมคำ	97
4.13	ศูนย์วัฒนธรรมไทลื้อ	98
4.14	สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว	98
4.15	สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว จ.แพร่	99
4.16	การจัดการแหล่งท่องเที่ยว (1)	100
4.17	การจัดการแหล่งท่องเที่ยว (2)	101
4.18	รถรางท่องเที่ยว	103
4.19	จุดบริการนักท่องเที่ยว	103
4.20	วัดภูมินทร์	103
4.21	จิตรกรรมฝาผนังวัดภูมินทร์	105
4.22	บ่อเกลือ	105
4.23	ผู้ให้ข้อมูลเมืองน่าน	106
4.24	การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเมืองน่าน	107
4.25	รถบริการนักท่องเที่ยว	107

4.26	อุทยานแห่งชาติดอยเสมอดาว	108
4.27	อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย (1)	109
4.28	อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย (2)	113
4.29	อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย (3)	113
4.30	ความสะอาดและการบริหารจัดการพื้นที่	116
4.31	อุทยานแห่งประวัติศาสตร์กำแพงเพชร	117